

ВИХОВНИЙ ВПЛИВ МОРАЛЬНОГО ЗМІСТУ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Луцький М.І.,

доцент кафедри Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, кандидат юридичних наук (доктор філософії)

Суд є найважливішим органом, що забезпечує законність, охорону правопорядку в країні, захист прав особистості. Суд та правосуддя – це не тільки суд за законом, але і суд по совісті. Закон і моральність – основа правосуддя, судової влади. Закономірно, що серед законів, в першу чергу, повинні бути вдосконалені ті, які повинні послабити криміногенну обстановку в країні і створити правову державу.

У вітчизняній юридичній науці проблемі морального змісту кримінального судочинства приділено чимало досліджень, серед яких варто відмітити публікації Г.Гребенькова, В.Лозового, О.Євсєєва, А.Музиченка, Д.Фіолєвського. Чималий масив теоретичних знань нагромаджений також іноземними науковцями, зокрема російськими – Л.Аленічевою, А.Лікасом, А.Коні та ін.

На сучасному етапі становлення і розвитку соціальної і правової держави, незалежність і неупередженість правосуддя є найважливішими складовими, що гарантують захист прав людини і чий інститут вимагають чіткої законодавчої регламентації [1, с. 5]. У ст. 6, Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод, ратифікованої Україною в липні 1997 р., зазначається, що «Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом...» [5].

Одним з важливих напрямків в галузі вдосконалення законодавства на основі норм моралі є виховний вплив культури кримінального судочинства. Культура як історичне явище, являє собою сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених і створюваних людиною, сукупність усіх видів перетворювальної діяльності з виробництва цих цінностей. Мораль (у тому числі і професійна) є одним з елементів духовної культури і входить в сукупність духовних цінностей, створених людством.

Оскільки загальна, традиційно-практична сторона судового процесу в значній мірі визначає його виховне значення, тому, на думку ряду дослідників, необхідна, чітка регламентація судової культури і поведінки в суді. Завжди слід дотримуватися офіційної, урочистої обстановки в суді, виконання «судово-процесуальної процедури» (маються на увазі такі аспекти поведінки, як повага до особистості, діловитість, стислість викладу думок і т.д.). Особливу увагу постійно слід приділяти професійній мові учасників процесу і проблемі розуміння судових дій для присутніх на судовому засіданні. Діяльність усіх офіційних учасників процесу орієнтується одночасно на правоохоронну та виховну мету.

Одна з основних вимог культури поведінки – ввічливість у поводженні з іншими людьми. Ввічливість, як елементарне правило професійної культури поведінки, повинна проявлятися в повазі до прав обвинуваченого, потерпілого, свідка та інших учасників процесу, виключаючи грубість, зарозумілість. Не повинно бути так, щоб судді ставилися упереджено до одних і до інших до інших суб'єктів, клопотання одних осіб необґрунтовано задовольняли, а інших – необґрунтовано відхиляли. Російський вчений А.Ф. Коні зазначав: «Можна наполегливо бажати, щоб у виконанні норм і приписів, якими супроводжується здійснення правосуддя, вносився смак, відчуття міри і такт, бо суд є не тільки судилище, а й школа. Тут етичні вимоги зливаються з естетичними...» [6, с. 33].

Єдність морального і естетичного у зовнішній культурі багато в чому відображається на етикеті. На думку А.С. Кобликова «судовий етикет є невід'ємною частиною культури правосуддя і слугує авторитету судової влади» [4]. Якщо юридична етика покликана одухотворити правозастосовчий процес то завданням судової етики є наповнення діяльності суддів і посадових осіб судових закладів моральним змістом [2]. Судовий етикет включає певну сукупність правил, в переважній більшості прямо закріплених в законі.

Найбільш дієве виховне значення надає не одна стадія кримінального процесу, а кримінальне судочинство в цілому. В умовах відкритого прилюдного судового розгляду складається громадська думка відносно підсудного, що само по собі здійснює на нього великий виховний і моральний вплив. У цьому випадку необхідно керуватися такими вимогами судового етикету, як шанобливе ставлення до людини, звертаючись до неї на «ви» [3, с. 14].

Таким чином, виховний вплив судового розгляду можна поділити на безпосередній (тобто звернений на учасників процесу та осіб, присутніх у залі судового засідання), і опосередкований (звернений на суспільство в цілому). Опосередкований вплив здійснюється завдяки повідомленням у пресі, по радіо, по телебаченню, а також через осіб, присутніх у залі суду, і в кінцевому рахунку – через усіх громадян, які мають своє моральне судження по конкретній кримінальній справі.

Список використаних джерел:

1. Аленичева Л. Взаимосвязь норм морали и права в уголовном судопроизводстве / Л.Аленичева // Труды ННП. Право, мораль, религия. Выпуск 5. – М.: ФГУ ННП при Минюсте России, 2009. – С. 5-27.
2. Гребеньков Г. В., Фюлевський Д. П. Юридична етика. Навчальний посібник / Г.Гребеньков, Д. Фюлевський. – К: Алерта, 2004. – 209 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.big-lib.com/book/3_Uridichna_etika/297_Rozdil_9_Sydvovii_etiket
3. Завальнюк В. Культура правосуддя та антропологія права / В.Завальнюк // Юридичний вісник, №2, 2012. – С. 13-16.
4. Кобликов А. С. Юридическая этика. Учебник для вузов / А. Кобликов. – М.: Издательская группа НОРМА - ИНФРА-М, 1999. – 168 с.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: **Помилка! Недоступний об'єкт гіперссылки.**
6. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе / А.Ф. Кони // Избранные произведения. – М.: Госюриздат, 1956.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ СУДДІВСЬКИХ КАДРІВ

Черновський О.К.,

голова Апеляційного суду Чернівецької області, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

Федіна А.В.,

суддя Першого районного суду м. Чернівці, кандидат юридичних наук

Проведення судово-правової реформи передбачає зростання вимог до суддів як до носіїв судової влади, у тому числі до рівня їх професійної підготовки і особистісних якостей. Адже фактор довіри у взаєминах судової влади та суспільства є чи не головним для неупередженого здійснення судочинства. Судова справедливість для кожного громадянина залежить великою мірою від моральних цінностей, якими керуються судді. Саме тому морально-психологічні аспекти світогляду суб'єктів правозастосовної діяльності, зокрема суддів, набувають ключового значення у процесі реалізації даної діяльності.

Професійна діяльність судді пов'язана з визначенням прав громадян, що обумовлюють головні моральні орієнтири суспільства - життя та здоров'я